

Qorti tal-Maġistrati (Malta)

RIK NRU 125/2024: ROBERT PACE (KI. 474390M) V. VINCE CARUANA (KI. 167959M)

(IL-HTIEĠA ILLI MIN JEĊEPIXXI IL-PRESKRIZZJONIJIET QOSRA JAGHMEL MINN JEDDU D-DIKJARAZZJONI MAHLUFA TAHT L-ART. 2160(1) TAL-KAP. 16 TAL-LIĠIJET TA' MALTA - IL-FORMULA TAL-ĠURAMENT TAHT L-ART. 2160(1) HIJA WAHDA SAGRAMENTALI U KULL DEVJAZZJONI MINNHA TISTA TWASSAL SABIEX IĠĠIB FIX-XEJN IL-PRESKRIZZJONI QASIRA LI TKUN ĠIET INVOKATA)

MAĠISTRAT: DR. VICTOR G. AXIAK

2 ta' Ġunju 2025

IL-QORTI,

wara li rat ir-rikors ta' Robert Pace (hawn imsejjaħ "ir-rikorrent") ipprezentat fit-18 ta' Ġunju 2024 li permezz tiegħu talab lil Vince Caruana (hawn imsejjaħ "l-intimat") sabiex jidher fid-data appuntata għas-smieġ u jgħid 'l għaliex m'għandux jiġi kkundannat mill-Qorti li:

"Thallas l-attur is-somma ta' tmint elf ħames mija u ħamsa u sebghin Ewro u ħamsa u sebghin ċenteżmu (€8,575.75) għax-xogħlijiet tal-elettriku u tal-*plumbing* imwettqa mill-attur ġewwa żewġ *maisonettes* fi Triq Lepanto, Marsaxlokk u l-materjali użati għal dawn ix-xogħlijiet, liema somma hija ċerta, likwida u dovuta minnek hekk kif jidher mill-fatturi hawn annessi u mmarkati bħala **Dok. RP1** u **Dok. RP2**. Il-konvenut kien għadda żewġ pagamenti *on account* ta' dawn il-fatturi lill-attur hekk kif jidher mill-irċevuti hawn annessi u mmarkati bħala **Dok. RP3** u **Dok. RP4**, iżda l-ammont surriferit ta' tmint elf ħames mija u ħamsa u sebghin Ewro u ħamsa u sebghin ċenteżmu (€8,575.75) jibqa' pendent mill-ammont globali tax-xogħlijiet imwettqa mill-attur.

Bl-ispejjeż u bl-imgħaxijiet legali dekorribbli mid-data tal-fatturi sad-data tal-ħlas effettiv kontra l-konvenut, li minn issa huwa ngunt għas-subizzjoni."

wara li rat ir-risposta tal-intimat ppreżentata fit-2 ta' Awwissu 2024 li permezz tagħha eċċepixxa kif ġej:

1. "Illi preliminarment l-eċċipjent jsostni li l-pretensjoni attriċi hija preskritta bid-dekors taż-żmien ai termini tal-Artikolu 2149(a) tal-Kap. 16 tal-Liġijiet ta' Malta.
2. Illi bla preġudizzju għall-premess il-pretensjonijiet attriċi huma ukoll fil-meritu infondati fil-fatt u fid-dritt u dan kif ser jkun pprovat dettaljatament fil-mori u trattazzjoni tal-kawża.
3. Salvi eċċezzjoni oħra.

Bl-ispejjeż,"

wara li rat li fis-seduta tat-18 ta' Novembru 2024 il-Qorti ordnat l-inverzjoni tal-provi fid-dawl tal-eċċezzjoni ta' preskrizzjoni sollevata mill-intimat,

wara li rat id-dokumenti kollha li ġew esebiti fil-kors tal-kawża inkluż l-*affidavits*,

wara li semgħet it-trattazzjoni li saret bil-fomm fis-seduta tal-lum 2 ta' Ġunju 2025 mill-Avukati Dr. Julianne Bencini u Dr. Nina Fauser għan-nom tar-rikorrent,

qed tagħti din is-

Sentenza parzjali

1. Din is-sentenza hija limitata għal deċiżjoni fuq l-eċċezzjoni ta' preskrizzjoni mressqa mill-intimat fir-risposta tiegħu ossia illi:

"l-pretensjoni attriċi hija preskritta bid-dekors taż-żmien ai termini tal-Artikolu 2149(a) tal-Kap. 16 tal-Liġijiet ta' Malta."

2. Kif ġieli intqal mill-Qrati tagħna, hija regola ewlenija li l-prova li l-azzjoni hija preskritta trid issir minn min iqanqal l-eċċezzjoni, u għalkemm il-parti kontra minn tqajmet din l-eċċezzjoni tista' tressaq provi biex tittanta xxejjen daww tal-parti eċċipjenti billi tmeri li għadda ż-żmien jew billi ggħib 'il quddiem provi li juru li l-preskrizzjoni kienet sospiża jew interrotta, il-piż jaqa' prinċipalment fuq min jallega l-preskrizzjoni.¹ F'każ ta' dubju, dan imur kontra l-istess parti eċċipjenti. Din ir-regola ewlenija trid tinqara wkoll fid-dawl ta' dak li jipprovdi l-Artikolu 2160 tal-Kapitolu 16².

¹ **Stencil Pave (Malta) Limited v. Dr. Maria Deguara et noe**, deċiża fit-30 ta' Ottubru 2003 mill-Qorti Civili, Prim'Awla.

² **Anthony Pandolfino v. ARMS Ltd** (Rik. Nru. 878/2015 RGM, deċiż 28 ta' Jannar 2021)

3. Għal hafna snin, arma oħra li kien ikollha l-parti li kontra tagħha tkun tqajjmet din l-eċċezzjoni kienet dik tal-gurament deċiżorju li permezz tiegħu dik il-parti setgħet *in extremis* tiddiferixxi l-gurament lill-eċċipjent sabiex dan jiġi sfurzat jieh u l-pedana tax-xhieda biex iwieġeb taħt gurament li m'huwiex debitur jew li ma' jiftakarx jekk il-kreditu pretiż giex imħallas. Il-manuvra ma' kienetx mingħajr perikli però peress illi f'każ illi d-debitur kien iwieġeb fin-negattiv, il-parti li kontra tagħha tkun tqajjmet il-preskrizzjoni kienet tifle kull ċans ieħor sabiex iġġib fix-xejn dik l-eċċezzjoni. Dan għaliex bil-fatt biss illi d-debitur jkun wieġeb fin-negattiv (ossia li jew m'huwiex debitur jew li ma' jiftakarx jekk il-ħaġa tħallsitx) kien iġib miegħu l-prova konklussiva jew deċiżorja tal-preskrizzjoni u l-kreditur ma' kienx ikun jista' jsaqsi domandi jew iressaq provi oħra.
4. Bl-introduzzjoni baxx baxx u mingħajr dibattitu tal-Att I tal-2017 kif emendat bl-Att VII tal-2017 l-gurament deċiżorju ħa xorta oħra fis-sens illi issa taħt l-Art. 2160(1) l-obbligazzjoni taqa' fuq minn jeċċepixxi l-preskrizzjoni taħt l-Art. 2147, 2148, 2149, 2156 jew 2157 tal-Kap. 16 billi l-eċċipjent irid **minn jeddu** u biex iżomm ħajja l-istess eċċezzjoni, jiddikjara taħt gurament illi m'huwiex debitur jew li ma' jiftakarx jekk il-kreditu pretiż giex imħallas (u f'każ li l-preskrizzjoni tkun dik taħt l-Art. 2156 l-eċċipjent jrid inoltre jagħti r-raġunijiet 'l għala ma' jhossx lilu nnifsu li huwa debitur). Anke wara li ssir din id-dikjarazzjoni bil-gurament, il-parti li kontra tagħha tkun tqajjmet taħt l-eċċezzjoni tkun tista' tressaq provi oħra sabiex tipprova xxejjen il-preskrizzjoni.
5. Fis-sentenza fl-ismijiet: **P&S Limited v. Noel Zammit et** (16/02/2018, Rik Nru 279/2017 TA) ingħad hekk mill-Prim' Awla tal-Qorti Ċivili:

“Fit-tieni lok, kuntrarjament għal kif kienet is-sitwazzjoni qabel l-emendi, illum, infetaħ bieb li minnu daħlet l-opportunità għall-Attur biex ikun jista' jagħmel il-kontro-eżami lill-Konvenut, bil-benefiċċji kollha li tista' gġib magħha l-proċedura tal-kontro-eżami.”
6. Mhux l-istess jista' jingħad għall-eċċipjent jekk jonqos milli jagħmel dak dispost taħt l-Art. 2160(1) għaliex f'dak il-każ huwa jitlef id-dritt darba għal dejjem illi jibqa' jeċċepixxi l-preskrizzjoni sollevata minnu.
7. Fis-sentenza fl-ismijiet **Dr. Stephen Muscat nomine et v. Nicholas Grima et.** (Rik. Nru. 761/16 GM, deċiża 2 ta' Settembru 2020), il-Prim' Awla tal-Qorti Ċivili qalet hekk fuq dan is-subartikolu:

“Illi mill-promulgazzjoni tal-Kodiċi Ċivili sal-Att numru I tas-sena 2017, l-Art. 2160 kien joħloq u jirregola l-ġurament deċiżorju, mogħti mill-pretiż kreditur lill-allegat debitur, abbażi ta' domanda uniku u preċiża: jekk huwiex debitur, jew jekk jiftakarx li l-ħaġa ġietx imħallsa. Id-debitur kellu jwieġeb dawn id-domandi skont il-formola, u xejn iżjed. Il-kreditur ma setax jistaqsi domandi oħrajn flimkien jew wara din id-domanda. Jekk id-debitur iwieġeb fin-negattiv, allura l-preskrizzjoni tkun ġiet ippruvata. Effettivament id-debitur ikun ġie ttrasformat f'ġudikant tiegħu nnifsu. It-tweġiba kienet tkun tassew waħda deċiżorja għax taqta' l-kwistjoni irrispettivament jekk id-debitur ikunx qiegħed jigdeb jew jgħid il-verita jew jekk il-ġudikant jemmnux jew le. Illi permezz tal-Att I tal-2017 (li b'għaġġla kbira reġa' ġie emendat bl-Att VII.2017), il-ġurament ikkontemplat fl-Art. 2160 għadda minn vera u proprja metamorfosi, għaliex tiddlet in-natura tiegħu. Ma baqax jitratta ġurament deċiżorju, li kien isir b'għaḥla tal-kreditur u a riskju tiegħu minħabba li t-tweġiba kellha effett probatorju assolut u awtomatiku li ma setax jiġi mpunjat. Il-ġurament li l-konvenut mhux debitur issa ma jingħatax mill-pretiż kreditur a xelta tiegħu, imma mill-allegat debitur bilfors u fuq inizjattiva tiegħu stess bħala element kostituttiv tal-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni brevi. Il-ġurament ma baqax deċiżiv għaliex id-debitur li jkun ħadu jista' jiġi assoġġettat għall-kontro-eżami: Dak li kien ġurament deċiżorju, illum, mhux bilfors baqa' deċiżorju. Jista' jkun li ġie reż fi prova bħal kull prova oħra in sostenn jew in kontradittorju tal-pretenzjoni fil-kawża.

Illi filwaqt li fl-Art. 2160 oriġinali, l-istqarrija tal-konvenut riedet issir meta jiġi deferit lilha l-ġurament (u dan bilfors kellu jkun hekk) fl-Art. 2160 kif issa emendat, il-ġurament li mhuwiex debitur jista' jittiehed f'kull waqt tal-kawża”

8. Kif ingħad, l-intimat f'din il-kawża eċċepixxa l-preskrizzjoni taht l-Art. 2149(a) tal-Kap. 16.
9. Qabel ma' l-Qorti tidhol fil-mertu ta' jekk dawn il-preskrizzjonijiet qosra għandhomx japplikaw għat-talbiet tar-rikorrent, trid ta' bilfors tinvesti ruħha fil-materja kruċjali tal-ġurament kontemplat taht l-Art. 2160(1), li kif ingħad huwa meħtieġ sabiex il-preskrizzjoni qasira sollevata tinzamm ħajja minn min jeċċepiha.
10. F'dan il-każ, l-intimat kellu għalhekk qabel xejn ai termini tal-Art. 2160(1) tal-Kap. 16 jiddikjara taht ġurament illi:
 1. Huwa m'huwiex debitur tar-rikorrent, jew illi
 2. Huwa ma jiftakarx jekk l-ammont mitlub minnu kienx tħallas.
11. L-intimat **Vince Caruana** xehed bil-mezz tal-*affidavit* ipprezentat fis-27 ta' Jannar 2025. Fih *inter alia* stqarr is-segwenti:

1. Fl-2019 Caruana kellew lir-rikorrent Robert Pace biex isaqsih jekk setax jagħmillu xogħolijiet ta' installazzjoni tad-dawl f'żewġ *maisonettes* fi Triq Lepanto, Marsaxlokk. Ir-rikorrent mar fil-*maisonettes* in kwistjoni biex jara x'kien hemm bżonn isir u ħariġlu stima.
2. Ix-xogħol beda f'Marzu 2020 wara li Caruana tah il-ċwieviet. Peress illi kien ser juża d-dawl tal-ġar, ftehm u illi r-rikorrent juża *extension* tiegħu stess li kien bil-*meter* sabiex wara, l-intimat ikun jista' jikkumpensa lill-ġar tal-konsum tad-dawl.
3. Waqt ix-xogħolijiet, ir-rikorrent talab u rċieva mill-intimat tliet ħlasijiet ta' €3,000 kull wieħed — total ta' €9,000. Meta lesta x-xogħolijiet ir-rikorrent ikkonferma mal-intimat li kien għamillu kollox kif kienu miftehmin.
4. Waqt iżjara li saret fuq il-post matul ix-xogħolijiet, l-intimat induna li r-rikorrent kien ċaqraq il-katusi tal-ilma tax-xita li kienu ilhom 12-il sena installati, għalkemm dan ma kienx mitlub minnu. Għalhekk l-intimat talbu biex jerga jpoġġihom kif kienu u r-rikorrent aċċetta mill-ewwel peress illi għalih qal li kienet haġa żgħira.
5. Ir-rikorrent għamel ukoll xogħolijiet relatati mad-drenagg u l-ilma u skont l-intimat il-prezz tagħhom kien inkluż fil-ħlas ta' € 9,000. Ir-rikorrent infurmah li kien fadal biss xi haġa żgħira x'jitolbu bhala ħlas u ftehm u illi johroġlu l-kont tal-aħħar wara li jagħmillu biċċa xogħol fuq it-tankijiet tal-ilma.
6. Mill-2020 'l quddiem ix-xogħolijiet fuq it-tankijiet tal-ilma sarux minkejja diversi wegħdiet li għamel ir-rikorrent. Kien imbagħad f'Diċembru 2023 li r-rikorrent ħabbat il-bieb tal-intimat u qallu li kien mar biex ikomplilu x-xogħol. Madanakollu t-tankijiet tal-ilma kienu laħqu saru minn terzi. Ir-rikorrent insista li jrid jara x-xogħolijiet li kien għamillu u l-intimat tah permess. Meta rawh ikejjel u staqsew għala kien qed jagħmel hekk l-intimat u bintu Jade, ir-rikorrent qallu illi dan sabiex jekk jirriżulta illi l-intimat kien ħallu żzejjed, jti l-eċċess li jirriżulta. Waqt li kien qed jieħu l-kejl ir-rikorrent innota xi plakek żejda iżda dawn kienu ġew miżjuda minn terzi wara li kienu spiċċaw ix-xogħolijiet mir-rikorrent. Sadanittant l-intimat talbu pjanta ta' kif kien għadda d-dawl iżda r-rikorrent bil-herra qallu li din ma kellux x'jambiha.

7. F'Diċembru 2023 ir-rikorrent beda jinsisti mal-intimat li kellu jtiġi € 12,000 oħra iżda l-intimat irrifjuta li jagħmel dan peress illi skont hu kien diġà hallsu. Wara ftit ir-rikorrent mar lura għand il-intimat u nfurmah li kien hemm żball fil-kalkoli tiegħu u li filfatt il-kont pendenti kien dak ta' € 8,575.76 u għaddilu l-*invoices* relattivi. L-intimat irrifjuta għall-istess raġunijiet u induna li r-rikorrent kien qed jippretendi l-ħlas ta' xogħolijiet li għamel haddieħor (bħal plakek żejda u *drain* tal-ilma tax-xita) u tal-*extension* li ppretenda li jbiegħlu meta l-intimat ma kien talbu l-ebda *extension*.
 8. Hu temm l-*affidavit* billi qal li r-rikorrent qed jipprova japprofitta ruħu "*u qiegħed jipprova jawmenta l-kontijiet bil-prezzijiet tallum meta x-xogħol kien miftiehem fis-sena 2019 u mhux fis-sena 2024*".
12. Huwa ċar għall-Qorti illi l-*affidavit* imsemmi fih ħafna dettalji li jmorru oltre l-kwistjoni tal-preskrizzjoni tal-azzjoni tar-rikorrenti. Izjed importanti, fost id-dettalji kollha li ngħataw, il-kliem użat mill-intimat ma' jinkwadrawx ruhom fil-formula ritwalment u indispensabbilment rikjesta taht l-Art. 2160(1) tal-Kap. 16 tal-Liġijiet ta' Malta. Il-formula tal-ġurament taht l-Art. 2160(1) hija waħda sacramentali u kull devjazzjoni minnha tista' twassal sabiex iġġib fix-xejn il-preskrizzjoni qasira li tkun ġiet invokata. Huwa minnu illi mill-kliem użat wieħed jista' jassumi illi l-intimat qed jgħid li m'għandu jagħti xejn lir-rikorrent għaliex kien diġà nfurma lir-rikorrent illi: "*jien għedtli li m'għandix nagħtih għax diġà kont hallastu*". Madanakollu fejn jidhol dan il-ġurament l-assunzjonijiet m'humex posthom u l-intimat kellu ċar u tond jgħid **li llum il-ġurnata** m'huwix debitur tar-rikorrent jew b'mod alternattiv, jekk jixtieq juża kliem differenti minn dak dispost fl-istess artikolu iżda li jfissru l-istess, jgħid illi m'għandu jagħtih xejn. Li jgħid x'kien ingħad f'diskursata bejn il-partijiet **qabel** ma nfethet il-kawża ma jiswiex, għaliex għalkemm minnha nfusha tista' tkun indikattiva, waħedha m'hijiex preċiża biżżejjed sabiex tissodisfa r-rekwiżiti speċifiċi tal-Art. 2160(1). Dan jingħad iktar u iktar għaliex imbagħad l-intimat għalaq l-*affidavit* tiegħu bl-unika dikjarazzjoni li għamel fl-*affidavit* shiħ u ċioe illi: "*jiena ngħid li Robert qed japprofitta ruħu b'dina l-kawża u qiegħed jipprova jawmenta l-kontijiet bil-prezzijiet tal-lum meta x-xogħol kien miftiehem fis-sena 2019 u mhux fis-sena 2024*". Din id-dikjarazzjoni qajla tagħmel sens u iżjed tikkomplika s-sitwazzjoni tal-intimat billi jekk xejn tnaqqar mill-eċċezzjoni tiegħu li l-azzjoni hija preskritta. Kull ma kellu jagħmel l-intimat huwa biss illi jiddikjara illi l-ammont mhuwix dovut

u jieqaf hemm (jew inkella jekk irid iżid xi haġa oħra jgħid ukoll illi dan għaliex huwa hallsu dak kollu li kellu jhallsu). In-nuqqas tiegħu li jagħmel kollox barra dan ifisser li l-intimat rrinunzja b'mod definittiv għall-eċċezzjoni sollevata taħt l-Art. 2149(a).

Deċiżjoni

- 13. Għal dawn ir-raġunijiet il-Qorti qegħda tiċhad l-eċċezzjoni ta' preskrizzjoni sollevata mill-intimat ai termini tal-Art. 2149(a) tal-Kap. 16 tal-Liġijiet ta' Malta u tordna l-proseguwiment tal-kawża fuq il-mertu.**

Spejjeż riservati għall-ġudizzju finali.

V.G. Axiak

Maġistrat

Y.M. Pace

Dep. Registratur